

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

1(1991), št. 4

5. april 1991

*****

V SREDIŠČU POZORNOSTI

*****

TEŽAVE Z DEVIZAMI OŽIVLJAJO KOORDINACIJO NABAVE INOZEMSKÉ LITERATURE

Z začasnim izboljšanjem plačilnega prometa s tujino v zadnjih nekaj letih, zlasti še s konvertibilnostjo dinarja leta 1990, je precej opešalo koordinacijsko ravnanje knjižnic pri naročanju inozemske literature. Blokirano plačevanje računov v tujino ob prehodu prejšnjega v zdajšnje leto, s katerim so se morali soočiti tudi uvozniki inozemske literature, praktična (čeprav uradno vehementno zanikana) razveljavitev konvertibilnosti dinarja in zelo slabi izgledi za skorajšnjo sanacijo razmer, pa postavljajo knjižnično mrežo pri pridobivanju inozemskih publikacij in drugih virov informacij v položaj, ki je v mnogočem podoben tistemu izpred nekako deset let. Minimalni izbor inozemske literature, ki je nujna za nemoteno znanstveno-raziskovalno, izobraževalno in kulturno dejavnost, ki jo še lahko povežemo z vizijo vsaj približevanja razviti Evropi, morajo knjižnice zagotoviti s smiselno uskladitvijo naročil, kar velja še zlasti za periodične in serijske publikacije.

Tako kot v prvi koordinacijski eri je vlogo medresorskega usklajevalca akcij (za znanstveno-raziskovalno, izobraževalno in kulturno sfero) na relaciji zakonodaja/uprava/banke na eni in uvozniki/knjižnice na drugi strani, že prevzel Republiški sekretariat za raziskovalno dejavnost in tehnologijo (RSRDT). Za vse utemeljene nabave tuje literature bo tako v tej funkciji dajal soglasja oziroma priporočila za odobritev tkim. *evidentiranih deviznih pravic* (EDP) za njihov nakup po (ljubljskem) borznem tečaju. Opozoriti velja pri tem, da bo z ukinitvijo klirinskega plačevanja režim EDP-jev edini merodajni za vse nakupe v tujini.

Zahtevke za plačilo računov preko EDP bo zbiral RSRDT bodisi od uvoznikov ali od knjižnic (v primeru, da želijo te uvoziti literaturo same brez njihovega posredništva) konec vsakega meseca za dodelitev pravic v naslednjem mesecu. Banke bodo realizirale vplačila v tujino potem, ko bodo dobile še potrdilo o vplačani razliki med borznim in uradnim tečajem ("borzna šticunga") in bo vso doslej naštetto dokumentacijo verificiral še Republiški sekretariat za mednarodno sodelovanje, kupec pa banki seveda tudi nakazal dinarsko protivrednost po uradnem tečaju.

RSRDT ocenjuje, da bo do konca leta za nabavo inozemskih publikacij, nekonvencionalnih informacijskih virov (bibliografskih baz podatkov na magnetnem zapisu, CD-ROMov), taks za online poizvedbe in bonov/kuponov za

mednarodno medknjižnično izposojajo oziroma plačevanje kopirnih storitev moč pridobiti EDP-jev v skupni vrednosti 10 do največ 12 milijonov USD, kar predstavlja v dinarski vrednosti po *dnevnih borznih tečajih* (ki bodo samo še rasli!) ob realizaciji vplačil domet skupne kupne moči knjižnic oziroma INDOK centrov in s tem gornji omejevalni faktor obsega njihovih nakupov.

S to realnostjo bo treba uskladiti želje. Konica tega bo v letošnjem letu vsekakor pri jesenskih prednaročilih periodičnih in serijskih publikacij za leto 1992 – tu se s strokovno podkrepjenimi selekcijskimi mehanizmi vključuje knjižnični informacijski sistem. V ta namen se revitalizira delovanje že doslej obstoječih koordinacijskih krogov: za humanistične in družboslovne vede pri NUK, za tehnične in prirodoslovno-matematične pri CTK, za medicinske pri CMK, za ekonomsko-organizacijske pri CEK, in še posebej za potrebe mariborskega univerzitetnega centra pri UKM; k tem se sedaj uvede še povsem nov krog za pokrivanje specifičnih potreb splošnoizobraževalnih in šolskih knjižnic s KOŽ kot nosilcem. Ta razširitev krogov je nujna tudi zato, ker so se v primerjavi s prejšnjimi koordinacijami prav pri SIK-ih zaradi splošne družbeno-politične preorientacije, ekonomske situacije in pospešene modernizacije v poslovanju (vključevanje vseh regionalnih centrov in še nekaterih večjih SIK-ov v vzajemni katalog) in delu z uporabniki bistveno spremenile zahteve in kriteriji za nabavo inozemske literature.

Delovanje koordinacijskih krogov bo usklajeval in njihove akcije usmerjal NUK kot republiška matična knjižnica predvsem na nivoju koordinacijskih krogov. Pri tem izhaja iz stališča, da je koordinacija nakupov knjižničnih gradiv (in to prav vseh, t.j. tujih in domačih) pomemben in v vseh urejenih knjižničnih sistemih močno uveljavljen racionalizacijski instrument, ki pa se lahko v

krizni situaciji, s kakršno se pravkar konkretno srečujejo knjižnice pri nabavi inozemike, pod pritiskom pretirano radikalnega zmanjševanja stroškov nabave sprevrže v gola administrativna "rezanja", s katerimi se pa lahko na račun trenutno spektakularnega, vendar kratkotrajnega učinka za dalj časa vitalno ogrozijo razvoj naše znanosti, prosvete in kulture na načrtovani poti v Evropo.

Smotrna je lahko samo taka selekcija in redukcija naročil, ki je rezultat usklajevanja na osnovi strokovnih, teoretsko utemeljenih in v praksi dognanih meril. Koordinacijski napor, ki nas čakajo, se naj zato opirajo na tiste kriterije, ki so se v dosedanjih že pokazali kot dobri in dopolnijo z novimi, ki sledijo razvoju KIS-a pri nas, se pa tudi povzamejo po tujih sistemih. Selekcija v smislu nakupa enega samega naslova je lahko tudi tvegana, darovi in zamene kot nadomestilo za nakup pa še bolj zaradi velike nezanesljivosti pošiljanja zvezkov zlasti pri periodiki nemalokrat dejansko celo višje cene zaradi številnih reklamacij. Določena podvajanja so nujna in upravičena z zahtevami in številčnostjo uporabnikov – pri naročanju več izvodov istega naslova je za razsojanje upravičenosti smiselno uravnovešeno upoštevanje kvantifikacijskih kazalcev (npr. cene, pogostosti uporabe) in strokovno-organizacijskih momentov (prisotnost dveh univerz v slovenskem prostoru, osrednjost knjižnice v stroki/disciplini, dokumentacijska obdelava primarnega vira ipd.). Pri spogledovanju z razvito Evropo se je treba vsaj približati tudi normativom, ki tam veljajo v zvezi s spoštovanjem avtorskega prava oziroma zaščite in to ustrezno vgraditi v koordinacijske kriterije.

Izhajajoč iz trenutnega kriznega stanja in zavedajoč se aktualnosti usklajenega pridobivanja knjižničnih gradiv nasploh tudi v normalnih pogojih, se bo v okviru dejavnosti bibliotekarskega razvojnega centra v NUK oblikovala posebna projektna skupina, ki bo pod

vodstvom mag. Primoža Južniča, predsednika Programskega sveta za raziskovalno delo na področju bibliotekarstva v Sloveniji, študijsko preučila probleme koordinacije in ustreznih kriterijev, upoštevajoč pri tem tako dosedanje prakso, kakor tudi bolj eksaktne pristope npr. na osnovi citatnih analiz, distribucije objavljanih ipd. Prvi rezultati dela te skupine naj bi se že vključili v koordinacijo jesenskih prednaročil inozemskih periodičnih in serijskih publikacij.

mag. Jože Kokole

KOORDINACIJA NABAVE TUJE LITERATURE

V vsaki slabi stvari je tudi nekaj dobrega. Koordinacija nabave tuje literature, kakorkoli vsiljena in neprijetna (nekaj zaradi nepripravljenosti nanjo, nekaj zaradi še svežih "slabih" spominov na njen potek v bližnji preteklosti), bi vendarle lahko bila tudi vzpodbuda za uveljavljanje raziskovalnega pristopa v bibliotekarstvu in predvsem uveljavitve Raziskovalnega centra pri NUK, kot koordinatorja vseh prizadevanj po raziskovalnem delu v bibliotekarstvu. Optimistično upam, da bi se ob velikih sredstvih, ki se odvajajo za nabavo tuje literature, našlo tudi nekaj finančnih sredstev za podporo takšnemu, lahko celo rečem, aplikativnemu projektu.

Delo si predstavljam kot fazno, vendar zaključeno do septembra 1991, ko bi lahko zaključili usklajevanje naročil tuje periodike, oz. pripravili vsaj metode, kako tako naročilo izdelati.

Prva faza:

Upoštevati je treba, da koordinacija nabave ni nobena naša posebnost ali posebnost dežel

s težavami v zagotavljanju deviznih sredstev, temveč je zaradi izjemno hitrega naraščanja cen posameznih periodičnih znanstvenih publikacij, stvarnost tudi v tako "bogatih" deželah, kot je ZDA. Ni malo postopkov in metodologij, ki so postale že dovolj uveljavljene, da jih lahko uporabimo tudi pri nas. Pregledati je treba literaturo o njihovi dosedanji uporabi predvsem o naslednjih temah:

1. Pogostost izposoje in njihovo uporabo, merjenima s statistiko izposoje in medbibliotečne izposoje.
2. Uporabo publikacij, merjeno z njihovo citiranostjo v delih znanstvenikov in raziskovalcev, potencialnih uporabnikov.
3. Objektivna merila kvalitete posamezne periodične znanstvene publikacije (*citation impact* in različne variante *cost-benefit* analize).
4. Različne ankete in vprašalniki med potencialnimi uporabniki.

Prva faza je zamišljena predvsem kot pregled obstoječih že uporabljenih metod v svetu in kot priprava za morebitno evalvacijo, ki bi jo izpeljali glede na časovne in finančne možnosti.

Druga faza:

Potrebno je opredeliti pogoje in načine dostopnosti tujih periodičnih publikacij in monografij v posameznih knjižnicah. Pogoji morajo vsebovati vsaj:

1. Udeležbo v vzajemni katalogizaciji.
2. Načine zagotavljanja medbibliotečne izposoje.
3. Koordinacijo s strani osrednjih knjižnic.
4. Načine financiranja.

Tretja faza:

Izgradnja podatkovne zbirke *Tuja periodike v knjižnicah Slovenije*, ki bi vsebovala vse podatke, ki jih potrebujemo za uspešno koordinacijo.

Časa je pravzaprav izjemno malo. Zato bi morali delo zaupati manjšemu številu strokovnjakov, ki bi ob pomoči tehničnega kadra (predvsem pri vnosu in obdelavi podatkov), lahko opravili začrtano do septembra. Projekt ima svoj svet, sestavljen iz predstavnikov nosilcev koordinacijskih krogov, ki bo rezultate preveril, preden grejo na Strokovni svet za knjižničarstvo in Republiški sekretariat za raziskovalno dejavnost in tehnologijo.

mag. Primož Južnič

*****

SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

*****

PRVI SESTANEK DELOVNE SKUPINE ZA STATISTIKO SIK

Sestanek delovne skupine za statistiko SIK—Alojz Urbajs (IZUM), Zlatka Rabzelj (Knjižnica Jožeta Mazovca), Slavica Rampih-Vajzovič (Mariborska knjižnica), Alenka Šauperl-Zorko (Osrednja knjižnica Koper), Silva Novljan (NUK) in Melita Ambrožič (NUK)—je bil dne 20.3.1991 v NUK-Enoti za razvoj knjižničarstva. Sestanek je bil sklican na pobudo splošnoizobraževalnih knjižnic, ki se testno že vključujejo v vzajemni katalog.

Udeleženci sestanka so ugotovili, da (različne) knjižnice zbirajo in oddajajo več vrst različnih statističnih poročil za različne naročnike, da pa pri tem ni usklajena niti terminologija niti način zbiranja podatkov. Taka

neusklajenost seveda ne omogoča ustreznih programskih rešitev za avtomatsko vodenje statistik znotraj sistema vzajemnega kataloga, pri ročnem zbiranju podatkov pa pomeni, da se podatki zbirajo večkrat, večinoma na različne načine, za kasnejše statistične ali druge analize pa so nekateri celo neprimerljivi. Takšno stanje zahteva poenotenje statistik in njihovo uskladitev s predpisanimi standardi in to seveda za vse tipe knjižnic.

Knjižnice naj bi zbirale takšne statistične podatke, ki bodo zadovoljili hkrati vse definirane potrebe oz. zahteve:

- mednarodni standardi in priporočila (UNESCO, IFLA itd.);
- zahteve republiške statistike (Zavod RS za statistiko);
- potrebe matične službe NUK;
- potrebe posameznih knjižnic.

Takšno poenotenje pa seveda zahteva hkrati tudi poenotenje poslovanja knjižnic; poenoteno uporabo terminologije; uporabo ustreznih knjižničnih obrazcev itd., pri samem aktivnem delu v vzajemnem katalogu pa tudi poenotenje vseh šifrantov, lestvic itd. Ob tem bo nujno sodelovanje z Zavodom RS za statistiko. Akcijo naj bi vodila Enota za razvoj knjižničarstva v sodelovanju s predstavniki različnih vrst knjižnic in drugimi strokovnjaki. Glede na to, da je akcija dolgoročna, pa so se prisotni dogovorili tudi za nekaj takojšnjih akcij. Poudarili so še, da je nujno pripraviti praktičen priročnik o uporabi statističnih podatkov, iz katerega bi lahko knjižničarji razbrali, čemu statistične podatke sploh zbirati in kako jih koristno uporabljati (tudi za afirmacijo svoje lastne dejavnosti).

Sklepi:

1. IZUM pošlje pregled že obstoječih statističnih out-putov vzajemnega kataloga

in jih takoj dostavi Enoti za razvoj knjižničarstva, ki preveri ujemanje z veljavnimi standardi oz. predpisi. Če so razhajanja, o tem obvesti IZUM.

2. Sama akcija poenotenja statistik mora ves čas upoštevati hierarhijo ustreznih standardov, kar pomeni, da je pri lokalnih nivojih (potrebe posameznih knjižnic) vedno treba spoštovati ustrezne višje nivoje.

3. Prva konkretna akcija, ki se nanaša na vzajemni katalog, sodi na področje podsistema katalogizacije oz. obdelave gradiva. Članice komisije za statistiko SIK pripravijo popise knjižničnega gradiva v posameznih knjižnicah (oznake in definicije posameznih vrst knjižničnega gradiva), Enota za razvoj knjižničarstva pa:

(a) za take preglede zaprosi še nekaj izbranih visokošolskih in specialnih knjižnic ter pripravi definicije knjižničnega gradiva, ki ustrezajo standardom;

(b) pregleda poslano gradivo in po dogovoru z omenjeno komisijo, svetovalci za druge vrste knjižnic in strokovnjakom za obdelavo gradiva, pripravi predlog navodil za evidenco knjižničnega gradiva za IZUM.

4. Naslednja akcija (kratkoročna) je: priprava UDK šifrant za SIK-e. Pripravljen mora biti tako, da bo upoštevan nivo republiške statistike. SIK-i, vključeni v sistem VK uskladijo šifrant in ga ponudijo še drugim. Takoj po 1. aprilu skupina za statistiko SIK pripravi še posnetek stanja za : prirast, zalogo in odpis gradiva.

5. Za koordinacijo celotne (dolgoročne) akcije poenotenja statistik knjižnic bo skr-

bela Enota za razvoj knjižničarstva v sodelovanju s svetovalci za posamezne vrste knjižnic, matičnimi službami knjižnic in drugimi ustreznimi strokovnjaki.

6. NUK naj čim prej pripravi nadaljevalni tečaj za VK (za SIK-e, ki so se vključili v VK), na katerem bi se reševali vsebinski problemi katalogizacije.

Melita Ambrožič

P.S.: Vsi pa, ki jih "čevelj žuli" ravno zaradi izpolnjevanja raznih statističnih obrazcev in imajo kakšen konkreten predlog, idejo, rešitev... naj se oglasijo Enoti za razvoj knjižničarstva.

SIK ZA DEMOGRAFSKO OGROŽENA OBMOČJA

Zakon o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja je nadomestil Zakon o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij v Republiki Sloveniji (Ur. list RS, št. 48, 31.12.1990). Spodbujanje razvoja na ogroženih območjih temelji na razvojnih programih, ki jih morajo za svoja območja pripraviti občine ob sodelovanju inštitucij in pristojnih republiških organov (1.člen). Republika Slovenija bo sodelovala pri spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij med drugim tudi z ukrepi na področju kulture (6.člen), ki jih določajo zakoni s področja družbenih dejavnosti in programi Izvršnega sveta skupščine Republike Slovenije na področju te dejavnosti (8.člen).

Splošnoizobraževalne knjižnice, ki delujejo v občinah z demografsko ogroženimi območji, bi se morale vključiti v oblikovanje občinskih razvojnih programov s svojim programom

dejavnosti, ki bo prebivalcem teh krajev omogočil dostop do knjižničnega gradiva, informacij, pa tudi prireditev. Ustrezno utemeljen program bi moral dobiti tudi republiško podporo, glede na to, da bo narejen v skladu z zakonskimi določili, standardi in normativi, ki jih ima knjižničarska stroka. Demografsko ogrožena območja določene občine našteva Odlok o območjih, ki se štejejo za demografsko ogrožena območja v Republiki Sloveniji v obdobju 1991-1993, Ur. list RS, št. 6, 15.2.1991.

Silva Novljan

*****

ZBIRKE PODATKOV NA ELEKTRONSKIH MEDIJIH (CD-ROM)

*****

Kot lahko ugotovimo, nova tehnologija za hranjenje zapisov – CD-ROM prodira tudi v naše knjižnice. Posamezne knjižnice, ki že imajo zbirke podatkov na CD-ROMih, so izrazile potrebo, da bi v obliki delovnih srečanj skupaj razreševale vprašanja, ki se pojavljajo (vprašanje omejenega procesiranja in avtorskih pravic; vprašanje zaračunavanja storitev ipd.). Kot prvi korak k boljši informiranosti, navajamo kratek seznam knjižnic in zbirke podatkov, ki jih že imajo na CD-ROMih. Ker verjetno nismo zasledili vseh, naj se knjižnice čimprej oglašijo v Knjižničarske novice!

Na Računalniškem centru Univerze v Ljubljani pa je že javno dostopna zbirka podatkov z nazivom CDZBIRKE, kjer so podatki o knjižnicah, ki posamezne zbirke podatkov že imajo na CD-ROM-ih (ali disketah), kontaktnih osebah in seveda o vsebini samih zbirk. Po vključitvi na vozlišče UEK kot uporabniško ime (user name) navedete TRIPUSER in s tem sprožite program Trip, ki vas še sam zaprosi za uporabniško ime in svojo šifro (oboje

je TRIPUSER) in javno dostopni podatki so vam na voljo. Zaenkrat lahko iščete po zbirki z nazivom ZBIRKE (opis vseh zbirk podatkov, ki so dostopne na tem računalniškem sistemu) in že omenjeni CDZBIRKE (ali po obeh hkrati).

Pa še obljubljeni seznam knjižnic in podatkovnih zbirk na CD-ROM-ih (ki jih že imajo ali pričakujejo):

- **CENTRALNA MEDICINSKA KNJIŽNICA**
  - Science Citation Index
  - Medline
  - Excerpta Medica
- **CENTRALNA TEHNIŠKA KNJIŽNICA**
  - Science Citation Index (Naravoslovje in tehnologija)
  - Environment Library
  - Pesticides Disc
  - Selected Water Resources Abstracts
  - PERINORM (Pregled standardov in tehnične regulative)
- **FILOZOFSKA FAKULTETA - Knjižnica oddelka za psihologijo**
  - PsyLIT
- **CENTRALNA EKONOMSKA KNJIŽNICA**
  - Science Citation Index (Social Science)
  - Journal of Economic Literature
- **OSREDNJA DRUŽBOSLOVNA KNJIŽNICA J. GORIČARJA**
  - Sociofile = Sociological Abstracts
- **KNJIŽNICA PEDAGOŠKE AKADEMIJE**

- ERIC (Educational Resources Information Center)
- Deutsche Bibliographic Aktuelle
- NUK – Enota za razvoj knjižničarstva
  - LISA – Library and Information Science Abstracts
- UNIVERZITETNA KNJIŽNICA MARIBOR
  - Science Citation Index (Social Science)
  - Science Citation Index
- INŠTITUT ZA MATEMATIKO, FIZIKO IN MEHANIKO
  - MathSCI – Mathematical Reviews and Current Mathematical Publications
- BTF – VTOZD ZA ŽIVINOREJO
  - CAB Abstracts
  - Current Contents on Diskette – Agriculture, Biology, Environmental Science, Life Science
- ZAVOD ZA RAZISKAVO MATERIALA IN KONSTRUKCIJ LJUBLJANA – IN-DOK
  - The CITIS CD-ROM Civil Engineering Database
- INŠTITUT JOŽEF ŠTEFAN
  - Current Contents on Diskette – Physical, Chemical, Earth Science

Melita Ambrožič

*****

IZOBRAŽEVANJE

*****

SPREMEMBE V ŠTUDIJU BIBLIOTEKARSTVA

V slovenskem visokem šolstvu se pripravljajo spremembe študijskih programov, ki naj razbremenijo študente z dosedanjih študijskih obveznosti na največ 750 ur v študijskem letu. Ob vzporednem dvopredmetnem študiju na Filozofski fakulteti je tako za eno študijsko smer tedensko na voljo v povprečju največ 12 ur za predavanja, seminarje in vaje. Vsi študijski programi se morajo torej reducirati in vsebinsko prilagoditi temu obsegu. Tako je tudi Oddelek za bibliotekarstvo pripravil elaborat, ki vsebuje pregled dosedanjega razvoja bibliotekarskega študija in predloge za sedanjo prenovu študijskega programa ter iz obojega izhajajoče probleme in potrebe za nadaljnji razvoj študija. Razvojna primerjava kaže, da se je obseg študija bibliotekarstva od prvotnega študijskega programa iz 1985 do stanja v študijskem letu 1990/91 povečal od 1.710 na 1.740 ur pri A in od 1.350 na 1.490 ur pri B programu, po predvideni redukciji pa naj bi obsegal pri programu A 1.440 ur in pri programu B 1.290 ur. Negativna razlika v obsegu 330 (A) oz. 120 (B) terja bolj ali manj občutno zmanjševanje pri petih temeljnih strokovnih predmetih oziroma popolno izločitev štirih drugih predmetov. Tako naj bi po prenovljenem programu študij bibliotekarstva študente tedensko povprečno obremenjeval samo 12 ur (A) oz. 11 ur (B). In v prihodnje bo financiran samo tako reducirani študijski program. Z njim pa so, na eni strani, močno okrnjene določene temeljne vsebine študija in posredovano znanje ter je,

na drugi strani, še bolj oteženo njihovo dopolnjevanje z novimi strokovnimi spoznanji in potrebnimi znanji, pri čemer je zlasti prizadet dosedanji A program, ki predstavlja osnovo bibliotekarskega visokošolskega študija. Zato je, kot najbolj nujna potreba v nadaljnjem razvoju tega študija in na splošno za strokovni razvoj slovenskega knjižničarstva, v elaboratu predlagana tudi čimprejšnja odobritev in uvedba dodatnega programa za enopredmetni samostojni študij bibliotekarstva, ki bi ob dosedanjem programu A vključeval tudi dodatne klasične in nove sodobne strokovne vsebine in znanja. Obsegal naj bi 2.400 ur (20 ur tedensko) teoretičnega in praktičnega pouka ter popolnejšo delovno prakso. Za nadaljnje kompletiranje visokošolskega bibliotekarskega študija pa so v predlogu nakazane tudi oblike podiplomskega študija (izpopolnjevalni, specialistični, magistrski) in prvostopenjskega strokovnega izpopolnjevanja (višji knjižničar). Od vsega predlaganega bodo novi, reducirani študijski programi uveljavljeni menda že s študijskim letom 1991/92, medtem ko je uresničevanje drugih predlogov odvisno od dolgotrajnih formalnih postopkov za odobritev novih študijskih programov in od drugih (zlasti finančnih) okoliščin.

dr. Branko Berčič

*****

PREDSTAVLJAMO VAM

*****

**POSVETOVANJE
"EAST-WEST INFORMATION
TRANSFER" IN ŠTUDIJSKO
POTOVANJE
"SUPRAREGIONAL
INFORMATION SERVICES
AND NETWORKS" - 1. del**

Britanski svet za kulturo je v Gosenu pri Berlinu (na ozemlju nekdanje Vzhodne Nemčije) organiziral posvetovanje na temo medbibliotečne izposoje. Srečanja so se udeležili bibliotekarski strokovnjaki Zahodne in Vzhodne Evrope (bilo nas je okoli 80), da bi ugotovili, kateri je skupni imenovalac pri izmenjavi literature in informacij med bogatim Zahodom in revnim Vzhodom in kako to sodelovanje poglobiti.

Na povabilo organizatorja se je tega posvetovanja udeležilo pet predstavnikov jugoslovanskih knjižnic. Posvetovanju je *Deutsche Bibliotheksinstitut* priključil študijsko potovanje za 15 bibliotekarjev iz držav Vzhodne Evrope. Tega potovanja smo se udeležile Breda Filo iz UKM Maribor, Dora Sečić iz NSB Zagreb ter avtorica tega zapisa iz NUK.

Program posvetovanja je bil razdeljen v štiri večje tematske sklope:

- povpraševanje in obseg medbibliotečne izposoje med Vzhodno in Zahodno Evropo,
- dostopnost informacij,
- mehanizmi in sistemi – praktični vidiki, ter
- recipročnost in zaračunavanje uslug.

Zaključil se je z akcijskim načrtom za nadaljnje sodelovanje.

Uvodno predavanje je pripadlo, kakor je bilo pričakovati, Grahamu Cornishu. Cornish že dolga leta vodi IFLA službo za medbibliotečno izposajo v Bostonu Spa in je pred kratkim zbral s pomočjo BLDS in UNESCO statistične podatke, relevantne za mednarodno medbibliotečno izposajo v Evropi. Pri predstavitvi teh rezultatov se Jugoslovani nismo posebno odrezali. Pripomnim lahko le, da se iz nam neznanih vzrokov ti podatki niso ujemali s številkami, ki smo jih sami zbrali za prikaz stanja medbibliotečne izposoje v Jugoslaviji. Ta prikaz je problemsko strnila

Dora Sečić iz NSB Zagreb, saj so bili predstavniki posameznih vzhodnoevropskih držav povabljeni, da predstavijo v desetminutnem referatu stanje na področju mednarodne medbibliotečne izposoje v svoji državi. Sečićeva je te podatke križala s številom raziskovalcev po posameznih republikah, tako se ji je jasno pokazala slika razvitosti posameznih republik skozi število medbibliotečnih zahtevkov na raziskovalca.

Posebno zanimiv referat je pripravila direktorica knjižnične mreže LASER iz Velike Britanije, ki je spregovorila tudi o pilotnem projektu ION, v katerem sodelujejo knjižnične informacijske mreže LASER, PICA in SDB/SUNIST. Gre za povezavo treh knjižničnih mrež z različnimi tehničnimi značilnostmi računalniške opreme.

Velika pozornost je bila posvečena vprašanju copyrighta in medbibliotečne izposoje, vendar je kot poanta posvetovanja izzvenela problematika plačevanja mednarodnih medbibliotečnih uslug. Izkazalo se je, da se nemške knjižnice držijo dogovora, ki je bil sklenjen na kongresu IFLA v Chicagu leta 1985. V skladu s tem dogovorom naj bi knjižnice zaračunavale svoje usluge samo pri izposoji tujejezičnega gradiva. Nasprotno pa se Angleži zavzemajo za enoten voucher sistem plačevanja. V načrtu imajo ustanovitev centralne banke za knjižnice. Ta bi knjižnicam prodajala vouchere in vsak voucher bi pomenil eno medbibliotečno transakcijo. Knjižnice, ki gradivo v glavnem posojajo, bi tako pridobile vouchere v banki zamenjale za denar. Glede na to, da mnoge knjižnice po Evropi posojajo svoje gradivo zastonj, ostaja vprašanje, kako uskladiti tako različne prakse in hotenja.

Na koncu posvetovanja so predstavniki različnih mednarodnih ustanov in združenj v okviru akcijskega načrta spregovorili o olajšavah, ki so jih lahko deležne posamezne knjižnice vzhodnih držav pri nakupu voucher-

jev, računalniške opreme in CD-ROMov, pri usposabljanju svojih strokovnih delavcev, ipd.

V okviru posvetovanja smo si lahko ogledali tudi obe nacionalni knjižnici v Berlinu, tako *Deutsche Preussische Kulturbesitz* kot *Deutsche Staatsbibliothek* v bivšem Vzhodnem Berlinu. Razlika med njima je tako ogromna, kakor da bi pripadali dvema različnima svetovoma.

V Berlinu smo obiskali tudi založniško hišo *Lange & Springer*, ki je ena največjih distributerjev CD-ROMov. Tu bi morali prisostvovati prezentaciji iskanja informacij/podatkov istočasno iz 14 CD-ROMov, povezanih v mrežo. Takšno izredno ugodno možnost iskanja informacij omogoča oprema (CD Net-Server, priključen v mrežo PC-jev), ki jo med drugimi izdeluje tudi podjetje *Dr. Holthaus + Heinisch* iz Göttingena. Opremo omenjenega proizvajalca smo si namreč lahko ogledali na prezentaciji, žal pa je bila sama poizvedba onemogočena zaradi napake na komunikacijskem kanalu.

Kakor sem omenila na začetku, je posvetovanju sledilo študijsko potovanje. Kako je potekalo in kaj smo si na tem potovanju lahko ogledali, bom predstavila v naslednji številki *Knjižničarskih novic*.

Vilenka Jakac-Bizjak

*****

OBVESTILA

*****

Teden nemške kulture. Narodna in univerzitetna knjižnica vabi na otvoritev razstav, ki bosta v okviru Tedna nemške kulture v Sloveniji (22.-26.4.1991) in sicer: 23.4. ob 12. uri bo otvoritev razstave *Brižinski spomeniki* (v NUK), ob 13. uri pa otvoritev

razstave *Restauracija knjig* (v KIC Križanke). 24.4. ob 11. uri ste vabljeni na predavanje dr. H. Bansa o restaviranju knjig, tudi v KIC Križanke. — D. Balažič

Razstava. Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica Ljubljana in Švedska ambasada iz Beograda vas v počastitev mednarodnega dneva mladinske knjige vljudno vabita na ogled razstave "NEKOČ, V DAVNIH ČASIH...: švedske otroške knjige včeraj in danes", ki jo je pripravila institucija Švedske potujoče razstave v sodelovanju s Švedskim inštitutom za otroške knjige, Švedskim inštitutom in Kraljevo knjižnico. Razstava bo odprta do 27. aprila, ob delavnikih od 10. do 19. ure, v soboto od 8. do 13. ure.

"Knjižnica" v LISA. Gospod N.L. Moore, izdajatelj LISA (Library & Information Science Abstracts) iz Londona, je obvestil prizadevno uredništvo KNJIŽNICE, da bo revijo vključil v LISA. Med drugim je zapisal: "Vaša revija je izjemno kakovostna in zelo rad bi jo vključil v naše tekoče izdajanje." Še več, o njej bo napisal članek, ki jo bo zaradi njene izjemne kakovosti ustrezno predstavil. — Silva Novljan

BC – Kopenhagen, Danska. Danski knjižnični projektivni biro je specializiran za načrtovanje knjižničnih prostorov in stavb in za projektiranje in izdelavo knjižnične opreme. Ustanovljen je bil leta 1963 z namenom, da izdeluje to opremo in pomaga pri načrtovanju knjižnic. Biro deluje v okviru Bibliotečnega centra, ki je centralizirani bibliografski servis

za vse danske knjižnice. Bibliotečni center je bil ustanovljen že leta 1939. V biroju je zaposleno 350 ljudi, v sami Danski jih dela 80 v lesni in jeklarski industriji in 30 v centralnem projektivnem arhitekturnem oddelku; vsi drugi pa v predstavništvih v Franciji, Italiji, Norveški, ZDA in v lastni tovarni v Mehiki, zelo uspešno pa posluje biro še preko svojih predstavnikov na 26 mestih v svetu. Ključna usmeritev biroja je: *sodelovanje* – na vsaki točki in povsod in z vsemi, kjer načrtujejo prostore ali stavbe za delovanje knjižnic: tudi z lokalnimi projektanti, arhitekti in knjižničarji ter seveda financerji. Druga ključna usmeritev biroja je *permanentno izpopolnjevanje* izdelkov. Prav tesno sodelovanje s knjižničarji po vsem svetu, ki so se spopadali z vprašanji gradenj, adaptacij in opremljanja knjižnic, je po mnenju generalnega managerja pripeljalo k svetovni uspešnosti in slovesu biroja in njegovih izdelkov. *Servis* je tretja ključna usmeritev – prodajati rešitve za različne vsebinske in programske usmeritve knjižnic, ne zgolj opremo! To pomeni, da se biro ne ukvarja s knjižnicami le do podpisa naročila, ampak tudi kasneje, ko knjižnica njihove instalacije, opremo ali projektirane prostore že uporablja! K servisu sodi tudi ovrednotenje že izdelanih projektov. Ali nimamo tudi v Sloveniji nekaj projektov, ki jim ne bi škodilo, če bi jih *bil* videl in ocenil, ali pa *bi* jih videl in ocenil še tretji par oči? — Martina Šircelj

CEBIT 91. V Hannovru je bil v dneh med 13. in 20. marcem svetovno znani sejem računalniške in pisarniške opreme, na katerem so proizvajalci iz vsega sveta predstavili zadnje dosežke pri razvoju računalniške in komunikacijske strojne in programske opreme in njenih aplikacij na najrazličnejša področja. Zelo očiten je napredek pri razvoju telekomunikacij, povezovanju mikroročunalnikov v

razne mreže ter najrazličnejših tehnikah reproduciranja. Sicer pa je bil letošnji sejem v znamenju "poslovanja s Hong Kongom". — Stanislav Bahor

Narodna in univerzitetna knjižnica urešničuje vaše želje. Obveščamo vse uporabnike, da s 1. aprilom NUK uvaja nov razširjeni čas poslovanja z obiskovalci: od ponedeljka do četrтка od 9 – 18, v petek in soboto od 9 – 13. Velika čitalnica ostaja odprta od 8 – 20, ob sobotah od 8 – 14. Novo poslovanje terja velik napor delavcev NUK, zato prosimo za razumevanje ob morebitnih pomanjkljivostih.

Statistični podatki. Matične službe splošnoizobraževalnih knjižnic lahko dobe statistične podatke o delu visokošolskih in specialnih knjižnic na njihovem območju v NUK, vsaka tri leta pa tudi pri Zavodu RS za statistiko, tako kot tudi za šolske knjižnice, za katere NUK ne zbira statističnih podatkov. Matične službe naj zato pri analizi in spremljanju razvoja knjižnic na svojem območju uporabljajo te podatke in naj knjižnice zaposlijo z dodatnim izpolnjevanjem vprašalnikov le za podatke, ki jih s predstavljenimi statističnimi vprašalniki ne morejo zbrati. — Silva Novljan

Še enkrat o podatkih. Enota za razvoj knjižničarstva NUK – matična služba vsako leto zbira razne podatke o delu knjižnic v Sloveniji. Pomembnejše podatke iz vprašalnika posredujemo zainteresiranim ustanovam ter jih tudi objavimo. Večkrat pa se dogaja—zlasti pogosto pri visokošolskih knjižnicah—da knjižnice tudi med letom spremenijo razne podatke, kot so npr. naslov, tele-

fonska številka ipd., ali pa pride do kadrovskih sprememb, npr. novi vodja. Zaradi velikega povpraševanja po teh podatkih vas vljudno prosimo, da nam te spremembe čimprej in sproti sporočate. Hvaležni vam bomo, ker nam boste s tem olajšali delo, vaša knjižnica pa bo prejemale vse informacije na pravi naslov. — Ana Martelanc

Seminar za vzajemno katalogizacijo. V Mariboru je bil sedaj že drugi seminar za vzajemno katalogizacijo, zopet v organizaciji in izvedbi NUK in IZUM. V dneh med 18. in 22. marcem se je tako že druga skupina udeležencev iz SIK, vključenih v projekt računalniškega opremljanja SIK s strojno in programsko računalniško opremo spopadla s skrivnostmi vzajemne katalogizacije. Tako se oblikuje v regionalnih in regionalno pomembnih splošnoizobraževalnih knjižnicah skupina strokovnjakov, ki bo bistveno pripomogla, da sistem vzajemne katalogizacije zaživi tudi v njihovem okolju. V tej fazi so vključene SIK povezane še s testno vzajemno bazo, vendar pa pričakujemo, da bodo prav kmalu to fazo presegle. Še zlasti uspešno delo lahko pohvalimo v SIK v Mariboru, Kopru in Celju. Za vse nadaljnje oblike izobraževanja za aktivne sodelavce v sistemu vzajemne katalogizacije se obrnite na NUK, Enota za razvoj knjižničarstva, ga. Melita Ambrožič. — Stanislav Bahor

Premalo sredstev za knjižnice. Poslanci, ki so v Skupščini Slovenije glasovali za proračunske izdatke, ki naj bi jih dajali za obrambo, za vojsko, se ne boje le zunanjih sovražnikov in njihovih apetitov, ampak v enaki meri ali še bolj svojih informiranih, izobraženih, kulturnih državljanov. — Silva Novljan

Razstava Anne Praček Krasne v ZDA. Razstava Anne Praček Krasne, ki sta jo lansko leto organizirala NUK in Slovenska izseljenska matica, pripravila pa Mihael Glavan in Lucijan Bratuš, sedaj gostuje v Clevelandu, ZDA. Na ogled je v galeriji Damjana Krežeta, od 16. februarja do 17. marca 1991, načrtujemo pa še predstavitev v Ennon Valley (Pennsylvania), Chicago in morda tudi New York. Predstavitev je lepo uspela in privabila številne ameriške Slovence, med njimi tudi še živeče Annine sorodnike. Ob tej priložnosti smo pregledali precej arhivskega gradiva slovenskih izseljenskih društev in dobršen del odposlali v posebne zbirke NUK. Poglobili in razširili smo tudi naše sodelovanje s tamkajšnjimi organizacijami in posamezniki. — Mihael Glavan

Bilten diplom, magisterijev in doktoratov. Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja obvešča, da je v njenih prostorih na voljo *Bilten diplom, magisterijev in doktoratov*. Bilten vsebuje pregled diplom, magisterijev in doktoratov, ki so jih kandidati zagovarjali od ustanovitve Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo, oziroma Visoke šole za politične vede – leta 1963, pa do konca leta 1990. Struktura opisov enot v biltenu je naslednja: evidenčna številka, priimek in ime avtorja, naslov, kraj in naziv fakultete, leto, število strani, priimek in ime mentorja, signatura. Za iskanje po biltenu nam služijo avtorsko kazalo, kazalo mentorjev in deskriptorsko kazalo. Bilten vsebuje 1998 enot, ki so uporabnikom dosegljive tudi v strojno čitljivi obliki, tako preko osebnih računalnikov v ODK JG kot tudi preko računalniškega sistema Univerze v Ljubljani. — Breda Popovič

Zgledujmo se. D. Turjak iz Mariborske knjižnice sporoča: "Mariborska knjižnica ima brezplačno članstvo za vse otroke do 15. leta starosti v vseh pionirskih oddelkih že nekaj let. S 1. julijem 1990 pa smo ukinili članarino vsem bralcem. Za takšen korak smo se odločili predvsem zato, da bi naše enote naredili še bolj dostopne najširšemu krogu uporabnikov. Sicer pa je članarina predstavljala zadnja leta le še slab procent v celotnem prihodku knjižnice".

Izposoja na dom – tokrat malo drugače.

"V letu 1990 je Mariborska knjižnica uvedla novo obliko izposoje knjižničnega gradiva - izposoja na dom za starostnike in druge, ki zaradi telesne prizadetosti ne morejo do knjižničnih enot. Zaenkrat opravlja to delo ena knjižničarka pol delovnega časa oziroma vsak drug teden. Bralce, ki želijo obisk na domu, smo pridobili s propagando, s pomočjo mestne patronažne službe in bližnjih krajevnih skupnosti. Povezali smo se tudi s socialnim krožkom, ki deluje na Srednji ekonomski šoli v Mariboru. Na dom izposojamo vse knjižnično gradivo, ki je tudi sicer na razpolago v knjižnici: knjige, časopise, časnike in kasete. Res je, da se knjižnici takšen način izposoje finančno ne 'izplača', saj knjižničar lahko dnevno obiše le kakšnih 5 bralcev, v moralnem pogledu pa predstavlja veliko zadovoljstvo," piše D. Turjak. Čestitamo!

Iz pisma Enoti za razvoj knjižničarstva.

"Tudi vaši službi želim uspešno delo, Knjižničarske novice nam ugajajo, saj smo takoj malo bližje ostalim knjižnicam in stvarjem, ki se dogajajo (zaradi preobremenjenosti se je namreč težko podati celo do Ljubljane!)", piše Joža Konjar iz SIK Litija.

Katalog rokopisov NUK, 8. zvezek. Pred kratkim je izšel 8. zvezek *Kataloga rokopisov NUK*, ki so ga pripravili bibliotekarji Rokopisne zbirke. Publikacija nadaljuje serijo knjižnih katalogov te osrednje zbirke rokopisov iz slovenskega slovstva, jezika in kulture, in sicer tokrat enote Ms 1171-Ms 1384.

Približno polovica podrobno katalogizirane gradiva je iz starejših zalog, 16. do 19. stol., druga polovica pa so fondi iz prve polovice 20. stol. V tem katalogu so popisane nekatere izredno obsežne celote, npr. zapuščine Ivana Vrhovnika, E. H. Coste, F. Grivca, Juša Kozaka, Božidarja Borka itd. Posebej uporabno je obsežno abecedno imensko kazalo, ki vsebuje več tisoč imen (65 strani), v določeni meri tudi provenienčno kazalo. Novi del iz serije Katalogov rokopisov NUK je gotovo trajno uporaben in dragocen priročnik, ki ga za svoje uporabnike potrebujejo vse večje domače knjižnice, vse jugoslovanske nacionalne in univerzitetne knjižnice, pa tudi tiste tuje, ki jih gradivo in raziskovanje v marsičem veže na naš prostor. Iz izkušenj nam je znano, da po teh katalogih radi posegajo tudi številni posamezni raziskovalci doma in na tujem. Katalog rokopisov NUK, 8. zvezek lahko naročate v računovodstvu NUK ali ga osebno kupite v hišnem vložišču, cena 300 din. Na razpolago so še tudi vsi dosedanja zvezki te serije. — Mihael Glavan

Kalanov sklad. V Kalanov sklad pri ZBDS so v obdobju od 1. januarja do 27. marca 1991 prispevali: SIK Tržič 1000,00 din, UKM Maribor 1000,00 din, SAZU Ljubljana 1000,00 din, SIK O.Župančič Ljubljana 3000,00 din, SIK M. Jarca Novo mesto 1000,00 din, SIK E. Kardelja Celje 1000,00 din, SIK M.Kranjec Murska Sobota 2000,00 din, SIK Žalec 2000,00 din, Bruno Hartman 200,00 din, Lea Grabri-

jan 500,00 din. — Zdenka Rudolf

UDK. Centralna tehniška knjižnica obvešča vse knjižnice, da je znižala ceno priročnika Univerzalna decimalna klasifikacija, ki bo izšel konec aprila 1991.

Nova cena (v knjižni obliki): 2.500,00 din

Nova cena (na disketi) : 1.500,00 din

Vsem, ki so že plačali vsoto 4.000,00 din, bo CTK poslala po en izvod tablic v knjižni obliki in en izvod na disketi, oziroma po želji vrnemo razliko. Naročila sprejemamo na žiro račun: 50100-603-40003, Centralna tehniška knjižnica, Tomšičeva 7, Ljubljana.

Seznam tujih in domačih periodičnih publikacij v CTK. CTK je izdala *Seznam tujih in domačih periodičnih publikacij v CTK za 1991*. Obsega Seznam naročenih revij za 1991 (naslov oz. kazalka, signatura, kraj, država, ISSN), Seznam uporabljenih gesel (vsaka revija ima do štiri gesla) in Seznam naročenih revij po geslih (geslo, naslovi, signatura). Vezano, 239 strani. Informacije in naročila: CTK, Revijski oddelek, Lidija Vodopivec, Tomšičeva 7, Ljubljana; tel. 214-115, fax 214 108. — Lidija Vodopivec

Naši protestantski pisci na razglednicah. Javna pohvala gre dolgoletni uslužbenki, bibliotekarki in ravnateljici Knjižnice Ljubljana-Bežigrad gospe Alenki Zupan za njeno spodbudno idejo pri uporabi razglednic - fotografij naših dveh pomembnih slovenskih reformatorjev in protestantskih piscev Primoža Trubarja in Jurija Dalmatina, pri opominjanju uporabnikov za vračilo izposojenih knjig, glasbenih in

video kaset. Ideja je vredna posnemanja, saj vzpodbuja uporabnike knjižnic k razmišljanju o začetkih slovenske tiskane besede. Protestantško gibanje je bilo odločilnega pomena za razvoj slovenske književnosti zaradi svoje miselnosti, ki je poudarjala potrebo po splošnem branju biblije in po razumljivosti liturgičnega jezika. Ta nova verska ideologija je pripomogla, da se je slovenščina uveljavila v knjigi za potrebe protestantske cerkve na Slovenskem. Največja zasluga za utemeljitev slovenskega književnega jezika gre Primožu Trubarju. Napisal je nad 20 slovenskih knjig, mnogo predgovorov ter posvetil, prikrojil latinico za slovenske potrebe, veliko prevajal ali prirejal tuje tekste, širil izobrazbo in se zavzemal za slovensko šolstvo. V prodaji imamo 6 različnih fotografij - razglednic slovenskega protestantskega pisca Primoža Trubarja in sicer:

- Katekizem (1550 - znameniti nagovor: Vsem Slovencem prva slovenska knjiga
- Drugi del novega testameta 1560 - naslovna stran
- Artikuli 1562 - naslovna stran v cirilici
- Artikuli 1562 - naslovna stran v latinici, Trubarjeva združitev treh glasbenih veroizpovedi
- Artikuli 1562 - naslovna stran v glagolici
- Hišna postila dr. Martina Luthra l. 1595 - Trubarjeva podoba.

Drugi naš slovenski protestantski pisec je Jurij Dalmatin, ki je prevedel celotno biblijo, najpomembnejše delo vse slovenske protestantske književnosti. Njegovo začetno delo je prevod biblije, ki je l. 1584 izšla v Wittenbergu v Nemčiji, v 1500 izvodih, od koder so jo skrivaj v sodih spravili na Kranjsko. Bila je lepo opremljena, tiskana na boljšem papirju,

vezana v rdeče usnje z zlatom in ročno risanimi barvnimi slikami. Biblija je bila celih 200 let osnova za branje v slovenskem knjižnem prostoru.

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani je za širšo slovensko javnost leta 1984 izdala ob razstavi: "16. stoletje - burno obdobje slovenske prebuje" razglednice - fotografije naslovnih strani izvornih redkih slovenskih protestantskih tiskov dveh slovenskih reformacijskih piscev Primoža Trubarja in Jurija Dalmatina.

Od šestih razglednic - fotografij se štiri nanašajo na biblijo, za slovenski narod in njeno književnost pomembno knjigo:

- naslovna stran Biblije iz l. 1584
- Biblija 1584, najpomembnejša slovenska protestantska knjiga
- prvi del obnovljene naslovne strani Biblije 1578
- začetek Dalmatinovega izvirnega predgovora
- Jurij Dalmatin, Ta celi katekizem, eni psalmn
- Jurij Dalmatin, Jesus Sirah 1575, naslovna stran.

Bralce *Knjižničarskih novic* in obiskovalce Narodne in univerzitetne knjižnice Ljubljana prisrčno vabim na ogled teh in drugih publikacij NUK. — Alenka Dolenc

V KROŽENJE

KNJIŽNIČARSKE NOVICE, 1(1991), št. 4. YU ISSN 0353-9237.
Izdala in razmnožila: NUK, Turjaška 1, Ljubljana
Uredil: Dare Balažič. Naklada: 470 izvodov.